

הארץ

תרבות • ביקורת מחול

"בקרבנו": יצירת מחול לא שגרתית הרלוונטית לחברה הישראלית

בשעה שעוד ועוד חיילים נשלחים אל שדה הקרב,
"בקרבנו" של איריס ארז ואלעד זאנה מפנה מבט אל
מי ששב ממנו ולקולות הרודפים אותו

"בקרבנו". אז ועכשיו מתערבבים צילום: תמר לם

הן בראון 24 במאי 2024

[לכתבה בהארץ במתנה](#)

"בקרבונו", יצירתה החדשה של איריס ארז בשיתוף בן זוגה אלעד זאנה, נוגעת־לא־נוגעת בזהירות בצלקת שנדמה כי נעשתה לאומית — הלם קרב. ההסבר שניתן בתוכנייה משמש כמורה דרך בעולם המסויט שהיא מעמידה: "אדם שרשמי הקרב עדיין מהדהדים בו ובת זוגו הכוריאוגרפית נפגשים על הבמה. יחד הם מנסים לתת מקום לתחושות ולרשמים הקיימים בו יום יום כבר 30 שנה ובה, מאז שהיא איתו".

זוהי יצירת מחול לא שגרתית, רלוונטית מאין כמוה לחברה הישראלית. בשעה שעוד ועוד חיילים נשלחים אל שדה הקרב, "בקרבונו" מפנה מבט אל מי ששב ממנו ונותנת ביטוי לקולות הרודפים אותו. היא מאפשרת לצופים להתבונן במה שכנראה חבוי במסתרי התודעה, והדיו המטרידים נעשו חלק משגרת חייהם של בני הזוג זאנה וארז (ומי יודע כמה עוד זוגות בישראל), נוכחים בקרבם. היא מצליחה לעשות זאת בלי לגעת ישירות בפצע, בלי לתת מילים לאירוע שכונן את הטראומה, אלא באמצעות דימויים חזותיים, צלילים ותנועה.

עם זאת, זו אינה יצירה נטולת־מלל. נהפוך הוא. היא נפתחת בסיוור מודרך שמוביל זאנה, מגשר, מנחה קבוצות ומורה דרך, כפי שהוא מציג את עצמו. הוא מוביל את הקהל בינות למחסני הצבא שהוסבו למרכז "כלים" לכוריאוגרפיה בבת ים, ומתרחק בהסבריו עד להיווצרות השבר הסורי־אפריקאי רק כדי לשוב ולהזכיר למאזינים לו שהמקום הזה היה מאז ומעולם שטח מריבה. כשהקהל נכנס אל האולם, זאנה מבקש שנסתכל סביב, נבחין ברצפת הסטודיו, בתקרת האסבסט, בגופו שלו. זוהי כמובן בקשה סמלית: "בקרבונו" מבקשת שנפנה את המבט, ונראה את המקום שאנחנו חיים בו.

מתוך "בקרבתנו" צילום: תמר לם

בתמונה אחרת, ארז היא שפונה תחילה אל זאנה, ואחר כך אל הקהל, במעין ספוקן וורד מחורז: "אלעד, נראה לך שנוכל לרפא? אולי נרפה? אולי ניתן לזה פה?", היא שואלת ופוערת את פיה בהגזמה, באימה, וממשיכה אל סדרה של משחקי מלים, לשון נופל על לשון, המופנים אל הקהל: "אדמתי, עד מתי, עד מתי, עד מותי" — היא קורסת אל הרצפה, קמה ומסתובבת וממשיכה — "דמיינו שאפשר פה אחרת", היא זועקת בלי אוויר.

באמצעות חומרים פשוטים מופיעים ביצירה כמה דימויים יפהפיים. כזה הוא מחול האוהבים הישנים: כששניהם שרועים על הרצפה, ראשיהם מונחים על כריות, והאינטימיות השוררת ביניהם מוחשית כל כך על אף שמדובר במעשה מבויים, ומתחולל קסם. כזה הוא הרגע שבו הם נעמדים, הכריות מכסות את פניהם בעודם נשענים זה על זה, כשהידיים נשלחות קדימה, מבלי לראות, והשניים מזכירים את זוג הנאהבים ביצירתו המפורסמת של רנה מאגריט, המתנשקים מבעד לסדין.

כשזאנה וארז מטים את גופם לפנים, מניחים למשקל ראשם לסחוף אותם לפרצי ריצות שחוצות שוב ושוב את החלל, רודפים אותם צמד בלונים כסופים בצורת הספרות שלוש ואפס, הקשורים לפרק כף ידו של זאנה, מאחרים אך במעט, מתנודדים מאחורי גבם, מגיחים מעבר לכתפם, כמו אותו אירוע עלום שאינו מרפה ממנו זה 30 שנה. בהמשך, ארז תניח את הבלונים תחת הכריות, כאם המשכיבה את ילדיה לישון; היא תלטף אותם, תנענע אותם, תפציר ברוחות הרפאים הרודפות אותו להרפות לרגע, לתפוס תנומה בעצמן, ולתת גם לו (ולה) מנוחה.

לקראת סוף העבודה, כשהדיסקית התלויה בשרשרת על צווארו של זאנה מבצבצת פתאום, תהיתי אם זו הדיסקית הצבאית שלו שמנצנצת או דיסקית החטופים

ברגע מסוים, הדימויים היפים נהפכים לסיוטים. גלילים של קרטון גלי משמשים את הזוג כדי להיהפך לקריקטורות מטרידות: זאנה תוחב ראשו בגליל כזה ונותר סגור ומסוגר, ארז משחילה את הגפיים בגלילים אחרים, ונראית לרגע כפצועת מלחמה. השניים נאבקים ללא הרף בקרטון, ארז משתנקת, צווחת אל מיקרופון שהיא אוחזת בידה ומשחילה אותו אל הגליל שמקיף את ראשו של זאנה. זאנה שורק ומכה בקרטון שוב ושוב, כצליל שריקתן של פצצות הפוגעות

בקרקה. באמצעות מכשיר לופר שמקליט את הרחשים, בלולאות שנדמות אינסופיות, הולך ונברא על הבמה עולם מבעית, שנשמע אולי כמו זה שרוחש ללא הרף בראשם של מי ששבו מקרב שטרם הסתיים.

מתוך "בקרבונו" צילום: תמר לם

לקראת סוף העבודה, כשהדיסקית התלויה בשרשרת על צווארו של זאנה מבצצת פתאום, תהיתי אם זו הדיסקית הצבאית שלו שמנצצת או דיסקית החטופים. אז ועכשיו מתערבבים, מופע ומציאות מתערבלים, במעגל בלתי פוסק של כאב שרודף את המקום שאנו חיים בו.

**"בקרבונו". מאת איריס ארז ואלעד זאנה. המופע הבא:
2.7 במרכז כלים לכוריאוגרפיה, בת ים**